

Innspill til innhold i innovasjonsmeldingen

1. Generelt

Oslo og Akershus ser positivt på Næringsdepartementets initiativ til å lage en Stortingsmelding om innovasjon. I det næringspolitiske samarbeidet i hovedstadsområdet er tilrettelegging for nyskaping og innovasjon det viktigste satsingsområdet. Siktemålet er at regionen skal gi et større bidrag til å styrke det kunnskapsbaserte internasjonale næringslivet i Norge.

Vi ønsker innledningsvis å peke på at det er gjennomført et omfattende arbeid med utredninger av betingelser for nyskaping og innovasjon i hovedstadsområdet. Oslo og Akershus samarbeidet i 1999-2001 om utredningene RITTS Oslo (Regional Innovation and Technology Transfer Strategies) og Hovedstadsregionens nasjonale rolle (Honaro). Videre er det i løpet av 2004 og 2005 gjort en rekke større utredningsarbeider i forkant av KRD's arbeid med Hovedstadsmeldingen. Nyskaping er et sentralt tema i disse utredningene. Til slutt vil vi nevne utredningen "Osloregionens muligheter for næringsutvikling i et internasjonalt perspektiv" som ble gjennomført for Samarbeidsalliansen Osloregionen. Når det skal gjennomføres nye utredninger i tilknytning til stortingsmeldingen, vil vi peke på behovet for å avdekke hvor ressursene kan brukes mest effektivt for å stimulere innovasjon.

Vi vil anmode departementet om å organisere arbeidet på en måte som åpner for innspill fra ulike aktører, gjerne regionalt strukturert (jfr SWOT-analysen i Hovedstadsprosjektet som etterlyser en nasjonal territoriell strategi) med arbeidsgrupper som jobber dypere med enkeltelementer og sektorer i de ulike regioner og gir nye innspill. Seminarer og workshops bør inngå som arbeidsform i denne sammenheng.

2. To gode eksempler fra hovedstadsregionen

Movation ble i 2005 dannet som et selvstendig innovasjonsselskap likt eiet av syv av Norges ledende IKT-aktører (Birdstep Technology, Comperio, FAST Search & Transfer, Nera Satcom, Opera Software, Radionor, Telenor). Målet har siden starten vært å øke innovasjonstakten og suksessraten innen mobile tjenester for gode ideer med et internasjonalt ambisjonsnivå.

Det som særpreger Movation er en åpen kreativ arena for innovasjon som utnytter synergiene av eiernes felles spisskompetanse, sterke internasjonale nettverk og kapitaltilgang. Movation er i Norge så vidt vi vet alene om representere en spisset satsning basert på såkalt åpen innovasjon, og fremstår på mange måter som landslaget innen mobile tjenester.

Deltakerne i innovasjonsselskapet fremholder at en vellykket politikk for innovasjon og et kunnskapsintensivt næringsliv bør fokusere på forskningsarenaer og næringsområder som viser evne og vilje til å samhandle. Fremtidens vinnere innen innovasjon er dem som satser på en spisset og åpen innovasjon. Deling av kunnskap og teknologi gir synergier som overgår hva man kan oppnå gjennom en lukket innovasjonsprosess.

Fra Movation blir det pekt på følgende barrierer for nyskaping i Norge:

- Satsningen på forskning virker halvhjertet.
- Kapitalen for tidligfase initiativer synes fraværende. (Dog gjør Innovasjon Norge og SIVA en imponerende jobb.)
- Fleksibiliteten når det gjelder å kunne tilby dyktige talenter fra andre land, er for liten.

- Modenheden for hvordan spin-offs bør gjennomføres, uten at det svekker moderskipet, er svært lav. Her mener vi at innovasjon 2.0 prosesser er veien å gå.
- Flere partnere som samarbeider om felles mål, statlige organer som SIVA, NFR og Innovasjon Norge gjør en god jobb, men dette kan muligens koordineres bedre

Oslo Cancer Cluster (OCC) er et nettverk hvor de kommersielle bedriftene og forskningsinstitusjonene møtes. Intensjonen med nettverket er at det enkelte selskap skal bedre muligheten til å bringe sin teknologi fram til markedet. Nesten alle biotekselskapene i Osloregionen, inkl. Photocure og AstraZeneca, er med i OCC. Kjernen i nettverket er kreftforskningsmiljøet knyttet til Radiumhospitalet.

Jonas Einarsson i Radiumhospitalets Forskningsstiftelse er en av initiativtakerne til OCC og han begrunner initiativet slik:

Det finnes veldig mye bra basalforskning i Osloregionen, men for at denne forskningen til syvende og sist skal komme kreftpasientene til gode, må vi bringe teknologien den lange veien fra laboratoriebenken og frem til pasienten.

.....

De menneskelige ressursene innenfor kreftforskning i Norge befinner seg i all hovedsak i Oslo. Ved å lage en forskningspark i nærheten av disse ressursene, vil det bli lettere for de nyetablerte selskapene å kommersialisere sine produkter enn nå som de er spredt over hele byen.

3. Hvilke deler av innovasjonssystemet i Norge fungerer godt og mindre godt?

Positive forhold:

- **Positive holdninger til gründere.** Vi kan konstatere at holdningene i samfunnet til gründere er langt mer positive i dag enn for bare 10-15 år tilbake.
- **Åpen økonomi.** Det kan også pekes på at vi lever i en åpen økonomi med gode relasjoner til omverden.
- **Høy kvalitet på forskning.** Forskningen har høy kvalitet, selv om det burde vært forsket vesentlig mer både i offentlig og privat sektor (EUs målsetting er 3% av BNP, - Norge ligger vesentlig lavere)
- **Næringsmiljøene i Osloregionen er gode.** Sett i landsmålestokk er næringsmiljøene i hovedstadsregionen gode og de gir grobunn for mange nye ideer. Potensialet er imidlertid til stede for å spinne ut enda flere og bedre ideer og prosjekter. Det er en utfordring å velge de næringsmiljøer som det skal satses på og bygges opp i regionen. De fem klyngene som er mobilisert i Hovedstadsprosjektet er et godt utgangspunkt, men næringslivet er dynamisk og det bør skje en fortløpende vurdering av hvilke ny klynger som kan mobiliseres. Det bør også undersøkes om valget av klynger skjer etter sammenlignbare kriterier som i andre byregioner i Europa som vi kan sammenligne oss med.
- **Flittige brukere av ny teknologi.** Norge ligger langt fremme når det gjelder bruk av trådløs teknologi og mobile tjenester, for eksempel er vi ledende innen nasjonal mobildekningsgrad og mobil utskiftningstakt (vi ligger i tet internasjonalt m.h.t. å bytte til ny teknologi), innen SMS og MMS, samt tilhørende innholdsleverandører, mobil handel og utbredelse av WLAN.
- **Åpen innovasjon.** Det er stadig mer fokus på åpne innovasjonsprosesser i de virkelig gode internasjonale næringsklynger og –nettverk. Movation er et eksempel på dette, og står for en åpen kreativ arena for innovasjon som utnytter synergiene av eiernes felles spisskompetanse, sterke internasjonale nettverk, og kapitaltilgang. En vellykket politikk for innovasjon og et kunnskapsintensivt næringsliv bør fokusere på forskningsarenaer og næringsområder som viser evne og vilje til å samhandle.
- **Oslo Innovation Week.** Fra og med 2006 har et femtentalls innovasjonsaktører og bedrifter gått sammen med Oslo kommune, Akershus fylkeskommune og Innovasjon Norge om en aktivitetsuke som setter innovasjon og nyskaping i fokus, med hovedvekt på gründernes behov generelt, og deres behov for kapital i tidlig fase spesielt. Tiltaket ble meget vellykket og vil bli gjentatt hvert år fremover.

Hindringer/svakheter:

- **Lav forskningsbasert nyskappingsrate.** Det er langt mellom de gode ideer og prosjekter med størrelse. Dette registreres bl.a. i FORNY programmet, og vi ser det i VentureLab Investment Forum (del av Oslo

Innovation Week), samt i Connect og Seed Forum (som også samarbeider i Oslo Innovation Week). Flere og større prosjekter etterspørres av investorer.

- **Mangel på folk og kompetanse.** Vi har for få av de virkelige gode "hoder". Det er hard kamp om de få vi har, og skal vi gjøre noe med dette må det hentes spisskompetanse fra utlandet. De personer vi snakker om er oftest svært mobile globalt, og kan ikke vente i tre mndr på personnummer for å komme til Norge. Regjeringens politikk for arbeidsinnvandring må derfor mykes opp om vi skal få gjort noe med denne kritisk viktige knapphetsfaktor.
- **Stor kapitalmangel i såkorn/seed fasen.** Dette er et stort problem i Oslo- området hvor det er svært lite midler gjennom Innovasjon Norge til å finansiere prosjekter i tidlig fase. Den private kapitalen investeres i bedrifter i moden fase. Volumøkningen de siste årene i investeringer er kommet på denne delen og isvært liten grad på bedrifter i tidlig fase.
De landsomfattende såkornfondene som er etablert med basis i de fire universitetsbyene kan gi et positivt bidrag. Det er imidlertid viktig å følge utviklingen i disse fondene. Tidligere erfaringer viser at rammebetingelsene til slike statlige fond i form av avkastningskrav, fører til at investeringene i liten grad fungerer som risikofinansiering.
- **Dårlige relasjoner mellom forskere og venture-kapitalmiljøer.** Dette er et forhold i bedring, men det gjenstår mye i å få forskere ved våre FoU- og utdanningsinstitusjoner til å åpne seg og være proaktive i forhold til venture-miljøene. Dette gjelder også i tilnærmet samme grad den andre veien.
- **Mangel på business angels.** Det har ikke vært mulig å få opprettet effektive institusjonelle business angels nettverk (BAN) i hovedstadsregionen. Forskningsparken i Oslo har forsøkt med dårlig resultat. Ser man på land som har fått dette til, er det som regel skattemessige insentiver knyttet til BAN. Dette bør ses på hos oss.
- **Lav etableringsrate av vekstbedrifter.** I hovedstadsregionen etableres rundt 17.000 nye bedrifter årlig (2006-tall), men svært mange av disse er "levebrødsbedrifter" som eksisterer i noen år for så å forsvinne. Kun noe få hundre bedrifter overlever og blir konkurransedyktige vekstbedrifter som er eksponert mot internasjonal konkurranse. Det må undersøkes nærmere hva som kjennetegner de som lykkes, og legge denne kunnskap til grunn i utforming av rammer/forutsetninger.
- **Mangel på større "lokomotivbedrifter".** Vi har få store bedrifter/lokomotiver som kan trekke mindre innovative bedrifter med i prosesser for utvikling av ny kompetanse, teknologi og produkter/applikasjoner.
- **Lønnsnivået bra for lønnsnettverk, men ikke så bra for gründere.** Vi har kanskje for gode vilkår for "lønnsnettverk". Det sosiale nettverket for lønnsnettverkene er også meget godt. Lønnsnivået i Osloregionen er trolig best i landet. Selvtendig næringsdrivende har ikke det samme "sikkerhetsnett" om uhellet skulle være ute. Tanken på hvordan betjening av gjeld og underhold av familie skal skje i en fase da inntekt kanskje uteblir, kan være et mentalt hinder for å gi seg i kast med prosjektet, og et stort problem om det faktisk inntreffer i oppstartfasen. De som har potensial for å bli gode gründere, har gjerne solid utdannelse, men også solid gjeld.
- **Lav etableringsrate på kvinnelige etablerere.** Her ligger et stort potensial. Støtteordninger som er spesielt rettet mot kvinner for å få dem til å etablere ny virksomhet eksisterer omtrent ikke. Dette må utvikles, og de må ta hensyn til andre og flere forhold enn for menn, for eksempel svangerskap og perioder med særlig ansvar for små barn.
- **Entreprenørutdanning må bli bedre.** Det skjer mye bra på feltet, men det kan fremdeles stilles spørsmål ved kvalitet og gjennomføringsevne innen opplæring og rådgiving (utdanning av lærere/instruktører, erfaringsnivå og holdninger). Ungt entreprenørskap, Ungforsk og First Lego League gjør en fin jobb i hovedstadsregionen, men kan utrette mer med større ressurser og bedre tilrettelegging fra myndigheters og utdanningsinstitusjonenes side.
- **Samhandling myndigheter, næringsliv og innovasjonsaktører.** Det er vår overbevisning at det kun er gjennom å satse på et tett samspill mellom våre undervisningssentre, våre forskere og ledende næringslivsaktører, og samvirke med offentlige myndigheter som tilrettelegger og evt deltar i finansiering (Innovasjon Norge og NFR) at Norge vil kunne hevde seg internasjonalt i årene fremover, og høste godene av det konkurransefortrinn det medfører. Denne samarbeidsmodell (triple helix) er mangelvare i Norge.

Dette er de momenter vi vil spille i denne første runden. Vi bidrar gjerne med ytterligere forslag og synspunkter og vil trekke på ressurspersoner fra klyngenettverkene i innspillene til departementet i denne sammenheng.